

Hořice

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Hořice

Nadmořská výška: 311 m n. m.

Počet obyvatel: 8 080

Adresa URL: www.horice.org

Okres: Jičín

GPS souřadnice: 50.366091N, 15.631834E

První pís. zmínka: 1143 (881 let)

PSČ: 508 19

Památky a zajímavosti Hořice

- Náměstí Jiřího z Poděbrad Náměstí Jiřího z Poděbrad bylo vždy centrem veškerého dění v Hořicích. Má tvar lichoběžníku, v severní části zúženého, a plochu více než jednoho a půl hektaru. Právě zde a v jeho nejbližším okolí se nachází většina významných a historických budov, úřadů, obchodů a tradičních pohostinství. Do roku 1850 protékala středem náměstí stoka, při níž stály masné krámy s porážkami. Zásobování nekvalitní pitnou vodou zajišťovalo několik kašen. Později došlo k vydláždění rynku pískovcovými dlaždicemi, tzv. kočičími hlavami a koncem 19. století i k zdokonalení přívodu pitné vody borovým potrubím z hořeniho Kalíška. Po komunistickém převratu v roce 1948 se změnil název náměstí na Revoluční, došlo k jeho úpravě a často nevkusné přestavbě některých budov. Barokní mariánský sloup byl v padesátých letech zcela odstraněn, znovuosazení se dočkal až v roce 2005. Po návratu k demokracii se obnovil i původní název - náměstí Jiřího z Poděbrad. Některé z domů prošly nákladnou rekonstrukcí a účelovou změnou. Náměstí dnes ožívá při každoročních staročeských jarmarcích, sezónních trzích a občasných kulturních slavnostech či politických prezentacích.

- Kostel Narození Panny Marie Dne 17. srpna 1738 postihl Hořice jeden z nejničivějších požárů v celé historii, který měl za následek zničení kostela i s farou, školy, radnice, městského i panského špitálu, shořel i starobylý orloj a žár roztavil chrámové zvony. Oheň si vyžádal 5 lidských životů. Katastrofa však v zápětí vyvolala vlnu dobročinnosti. Vrchnost poskytla peníze a dřevo na novou stavbu, pomohla i okolní města. Návrh byl svěřen přednímu baroknímu architektu Kiliánu Ignáci Dientzenhoferovi (1689–1751). Ten urychleně zhotovil plány, v nichž počítal s velkorysou stavbou. Pouze věž zůstala zakryta provizorně stanovou střechou - nová cibulovitá bání s křížkem z dílny mistra Ignáce Klementa z Chrudimi byla osazena až 29. října 1748. Dientzenhofer se o stavbu hořického chrámu staral velice pečlivě, jak je zřejmé z několika jeho dopisů, které v průběhu prací zasílal do Hořic. Kostel dvakrát vyhořel - v roce 1778 a 1838, ale pokaždé byl obnoven. Po roce 1989 byl nákladně opraven do dnešní podoby. Ve štítu kostela je osazena 8 m vysoká madona z roku 1926, vynikající dílo profesora Václava Suchomela. Stěny kostela zdobí obrazy křížové cesty z roku 1860 od slavného hořického malíře Petra Maixnera, většina dřevěných soch z 18.–19. století je dílem novopackého řezbáře Antonína Suchardy, strop a částečně i stěny jsou bohatě zdobeny freskami z konce 19. století, které provedl pod odborným dozorem Václava Weinzettla novobydžovský malíř Ludvík Nejedlý. Mohutný oltář zobrazuje Narození Panny Marie a je dílem vlašské školy 18. stol. Nejstarší a nejcennější památkou v kostele je cínová křtitelnice z 16. stol. V dlažbě kostela je zapuštěno pět hladkých náhrobních desek, kryjících otvory do krypt, v nichž jsou uloženy ostatky členů zdejší vrchnosti. Chrám je krom pravidelných bohoslužeb využíván díky své

vynikající akustice k pořádání občasných koncertů nejen chrámové a varhanní hudby. Prostranství kolem kostela se v průběhu doby stalo lapidáriem barokních soch, když jejich původní stanoviště zanikla nebo byla ohrožena stavebními úpravami.

- Sochy kolem kostela Sv. Jan Nepomucký (1730) - socha vztyčena naproti hořickému děkanství rok po Nepomukově svatořečení. Světec - almužník poděluje vedle stojícího chlapce. Autorem sochy je J. F. Pacák, nadaný žák Braunovy školy z blízkého Kuksu. Anděl strážce (1730, také Anděl těšitel nebo Kristus v zahradě Getsemanské) - barokní sousoší opět od J. F. Pacáka. Anděl přidržuje utrpením klesajícího Krista a zvedá nad ním kalich hořkosti. Panna Marie s Ježíškem (1735) - socha od J. V. Devotyho, dalšího z žáků M. B. Brauna. Socha původně stála na Hořelidě při silnici

královéhradecké. Svätý Florian (kolem r. 1820) - socha od Josefa Rychtery, hořického sochaře a řezbáře, autora Mariánského sloupu na náměstí. Socha umístěná na balustrádě u západního průčelí kostela původně zdobila dnes již neexistující kašnu na Husově ulici.

- Sochařsko-kamenická škola Město Hořice bylo od nepaměti centrem oblasti proslulé těžbou a zpracováním kvalitního pískovce. V 80. letech 19. století zdejší pískovcové lomy prožívaly nebývalou konjunkturu. Mimořádná poptávka po kamenické práci vedla tehdejšího hořického starostu Františka Hubeného a místní radní k myšlence založení odborné školy, ve které by se vyučovalo nejen hrubým kamenickým pracem, ale i technicky náročnějšímu sochařskému řemeslu. Zpočátku se provizorně učilo v pronajatých místnostech dívčí měšťanské školy v Komenského ulici, až roku 1891 se škola přestěhovala do nové budovy, navržené architektem Vilémem z Dodererů. Po dvacetiletém vedení sochařské a kamenické školy Dokoupila vystřídal arch. Václav Weinzettl, znalec kamene, který spolu s arch. Blažkem a ing. Kamarádem navrhl r. 1908 nástavbu budovy o jedno poschodí tak, jak je známe dnes. Za jeho působení bylo sochařství zákonem uznáno za umělecké řemeslo (1907). Škola vychovala mnohé významné umělce, namátkou uvedme sochaře Quido Kociána, Jana Štursu, Ladislava Šalouna, Josefa Wagnera aj., ze známých profesorů alespoň jmenujme Mořice Černila, Bohuslava Moravce, Josefa Jiříčka a Jaroslava Plichtu. Vrcholná díla některých z nich jsou umístěna ve Smetanových sadech i jinde v Hořicích. Vstupní brány do areálu školy zdobí galerie osmi soch výtvarných umělců působících v Čechách v průběhu osmi staletí (zleva: opat Božetěch, Petr Parlér, Matěj Rejsek, Paolo della Stella, Fischer z Erlachu, Ferdinand Maxmilián Brokof, K. I. Dientzenhofer a Václav Levý). Autorem je prof. Mořic Černil (1859 - 1933), podle jehož modelů sochy v nadživotní velikosti vznikaly v žákovských dílnách. Před školou můžete obdivovat secesní plastiku „Mrtvý Ábel“ Quida Kociána a sochu „Probuzení“ od Jana Štursy. Sochařská a kamenická škola stále vychovává mladé umělce, jejichž díla zdobí nejen Hořice, ale i mnohá další česká města.

- Husův pomník Historie hořického Husova pomníku sahá do 90. let 19. století, kdy se skupina zdejších občanů rozhodla uctít po vzoru jiných českých měst a obcí památku velkého kazatele mistra Jana Husa. Základní kámen byl položen o Husově slavnosti v r. 1912 a do zimy byla osazena spodní část pomníku. Kámen na pomník dodal Jan Novotný z vlastního lomu v Podhorním Újezdě, sochařské práce byly zadány vynikajícímu hořickému sochaři Františku Vejsovi (1871-1951). K slavnostnímu odhalení pomníku došlo 5. července 1914 za účasti široké veřejnosti, tehdy krátce po sarajevském atentátu. Hořický pomník má úctyhodné rozměry - délku 13 m, šířku 9 m, výšku 11 m a základy na ploše 237 m², 2 m hluboké. Pomník představuje nejen postavu mistra Jana Husa, ale symbolizuje i „pravdu“. Pravda je jako skála (proto je Husova postava monolitická) a slovo otvírá skryté vody, které se spojují v řeky ústící do bazénu. Před pravdou prchá lež i klam (shrbené postavy vlevo), lidé omládlí a osvěžení

slovem pravdy hledí vstříc slunci (muž a žena vpravo) na jih. Tyto myšlenky, které autor sám sepsal, byly vloženy do základu pomníku.

- Smetanovy sady Na západním úpatí vrchu Gothardu leží jeden z nejkrásnějších městských parků regionu - Smetanovy sady. O založení této oázy klidu se rozhodující měrou zasloužil místní významný hudební spolek Dalibor na své valné hromadě v roce 1889. Hlavním záměrem pro tento účel zvoleného zvláštního výboru Dalibora bylo postavit pomník a tak vzdát hold hudebnímu skladateli Bedřichu Smetanovi, jehož rodiče z Hořicka pocházeli. Součástí myšlenky bylo i následné zakoupení pozemků pro vybudování parku, kde by se dostalo pomníku důstojného umístění. Vypsání finanční sbírka na stavbu se však nesečkala s očekávaným ohlasem a tak většinu nákladů uhradil hudební spolek Dalibor z vlastních prostředků. Veřejnosti byl park slavnostně předán 31. května 1901. Projekt sadů vznikl podle návrhu Julia Krysa, pražského zahradního architekta, zalesnění provedl konopištský zahradník Alois Arnold. Iniciátorem vzniku dalších soch byl učitel a kustod hořického musea Jan Kyselo, na jejich správné osazení dbal arch. Václav Weinzettl, dlouholetý ředitel sochařsko-kamenické školy. Ke stému výročí založení sadů došlo v roce 2002 k postupné obnově a úpravě zeleně. Kromě běžných parkových dřevin zde rostou i šácholan hvězdokvětý, zimoztráz vřdyzelený či například liliovník tulipánokvětý. Smetanovy sady s rozlohou přes 3 ha patří mezi umělecky i krajinářsky nejhodnotnější parky východních Čech.

- Sochařský park Pískovcový val Chlumů nad Hořicemi a jejich okolím poskytuje již několik staletí kvalitní kámen na stavební, hospodářské a v současnosti především umělecké i dekorativní účely. S příchodem socialismu se však tvůrčí duch sochařství na hořické škole podle některých mladých sochařů dostal do ustálených kolejí a dbal na konzervativní zásady sochařského umění. Vladimír Preclík (nar. 1929), absolvent sochařsko-kamenické školy a toho času pražský sochař, přišel spolu s několika dalšími umělci a přáteli s nápadem pořádat taková symposia také v Československu, a to Hořicích, kde podmínky pro setkání sochařů byly nejpříhodnější. Účelem symposií měla být výměna zkušeností, rozvoj nových technik a směrů moderního světového umění. Ta první se konala každoročně v průběhu letních měsíců v letech 1966–1969 v přírodním prostředí bývalého lomu U sv. Josefa a během těchto čtyř let bylo na svah vrchu sv. Gotharda umístěno 27 nových soch v důmyslné krajině kompozici podle projektu arch. Josefa Wagnera (nar. 1938). Přechod k normalizaci a následný zákaz dalších symposií přerušil slibně se rozvíjející tradici na příštích dvacet let. Teprve rok 1989 znamenal návrat k započatému dílu, které bylo dokončeno v roce 2000. Podle nového architektonického plánu arch. Jana Kerela (roč. 1944) vyrostlo během 16 symposií na svazích Gothardu celkem 85 moderních soch od 77 evropských, amerických a asijských umělců. Pítoreskní krajina nad údolím řeky Bystřice se stala vhodným místem instalace soch, vzešlých ze symposií sochařů po roce 2000. Nově komponovaný sochařský park U sv. Josefa se každým rokem rozrůstá o nové plastiky moderního umění a jeho rozšíření je plánováno až ke stejnojmennému lomu - místu jejich zrodu. Předtím však sochy vždy z posledního symposia zdobí v průběhu jednoho roku Tylovo nábřeží v Hradci Králové v rámci kulturní slavnosti „Nábřeží sochařů“ zahajované začátkem srpna. Poté jsou převezeny zpět do Hořic k trvalé instalaci.

- Památný vrch Gothard Památný pískovcový vrch nad Hořicemi vznikl v období posledních výraznějších geologických proměn ve čtvrtohorách důsledkem ledovcové a vodní erozní činnosti a nánosem červeného písku z někdejší náhorní plošiny mezi Chlumy a Zvičinským hřbetem. Nejstarší osídlení vrchu pravěkými lovci a sběrači je datováno do starší doby kamenné před 25 až

30 tisíci lety. Archeologické nálezy poblíž barokního kostelíku sv. Gotharda jsou dokladem pozůstatků lidu lužické kultury popelnicových polí, ty novější pak slovanského osídlení z mladší i pozdní doby hradištní. Název Gothard vrch dostal od německy hovořících řeholníků strahovského kláštera, kteří jej spolu s částí tehdejších Hořic, tehdy ještě vsí, i několika okolními vesnicemi získali od pražského biskupa. Do celonárodního povědomí vstoupil vrch Gothard jako dějiště vítězné bitvy orebitů v čele s tehdy již slepým vojevůdcem Janem Žižkou a opoziční kališnickou šlechtou vedenou Čeňkem z Vartenberka. Památost vrchu zvýšily během hladomoru v 18. století lidové pouti i víra v zázračnou studánku, jejíž voda pomáhala proti nemocem a hladu. Dnes je vršek Gothardu se dvěma, na sochařskou výzdobu bohatými, hřbitovy - starým a novým - místem posledního odpočinku zesnulých, okolní pamětihodnosti pak lákají k prohlídce i poučení zájemce o historii a umění. Na níže zmíněné památky navazuje sochařský park U sv. Gotharda s moderními skulpturami vzešlými z tradičních symposií sochařů.

- Žižkův pomník (1873) Při příležitosti 450. výročí Žižkova vítězství v bitvě u Hořic nad opozičním panem Čeňkem z Vartenberka vznikl na vrchu sv. Gotharda první pomník slavnému vojevůdci v Čechách. Autorem návrhu byl hořický sochař Pavel Jiříček (1851–1880), který se spolu se svým bratrem Josefem podílel i na zhotovení sochy. Přestože Žižka velel v bitvě již jako slepý vojevůdce, umělci jej ztvárnili hrdě vzpřímeného s páskou pouze přes jedno oko a s palcátem v rukou.

- Svatogothardský kostelík Stojí na místě kaple zbudované strahovskými řeholníky ve 2. pol. 12. stol. Barokně byl přestavěn na přelomu 17. a 18. století. Prostá vnitřní výzdoba sestává z plastik svatých zhotovených studenty sochařské a kamenické školy. Za hladomoru v letech 1770–1771 proslul kostel jako poutní místo, k jehož slávě přispěla také „zázračná studánka“ (u silnice pod sochou Jana Žižky, není dochována), která dávala podle pověry vodu léčivou a „syťící“, protože prý zvyšovala objem pokrmů.

- Janderův pomník (1879) Nákladem hořického Sokola byl s vděčností postaven pomník významnému hořickému rodáku a vlivnému učenci nejen za přímluvu o záchranu Gothardu, jemuž hrozil zánik kvůli těžbě kamene na stavbu královéhradecké silnice, ale i za archeologické práce jím zde prováděné. Autorem sochy byl opět Pavel Jiříček. Prof. Dr. Josef Ladislav Jandera (1776–1857), abé Strahovského kláštera a profesor matematiky Univerzity Karlovy, je zde zobrazen v šatu příslušníka strahovských premonstrátů.

- Památník obětem války prusko-rakouské Pomník nad hromadným hrobem 1 100 pruských i rakouských vojáků padlých 3. července 1866 v bitvě u nedaleké Sadové má tvar pseudogotického jehlance a stojí nalevo za branou starého hřbitova. Autorem je hořický sochař Josef Jiříček. Celkem 13 hrobů šlechticů, důstojníků a kadetů najdete v jihovýchodním koutě starého hřbitova.

- Hřbitovní portál (1893–1907) S myšlenkou postavit monumentální vstupní bránu do nového hřbitova přišel první ředitel sochařsko-kamenické školy Vilém Dokoupil (1852–1927). Novorenesanční architekturu navrhli profesori Bohuslav Moravec a Antonín Cechner, sochařskou výzdobu pak Mořic Černil (postava Anděla, církevní emblémy a kruhové výplně) a Quido Kocián (secesní plastiky Smrt a Vzkříšení po stranách portálu). Portál vznikl celkem 14 let a nakonec dosáhl výšky 14,5 m. Na novém hřbitově odpočívají mnohé osobnosti i umělci z Hořic, kteří se na stavbě podíleli.

- Hřbitovní park s barokními sochami Sochy sv. Bílého Gotharda (nalevo) a sv. Václava (napravo při pohledu směrem k portálu) z druhé poloviny 18. století na prostranství před hřbitovním portálem jsou díly některého z žáků Braunovy školy z nedalekého Kuku. Svatý Gothard byl přenesen ze stavebních

důvodů z míst u dnešní Invalidovny. Bílým byl snad pojmenován po okolních třešňových sadech v době jarního květu. Okolní staleté lípy byly vysázeny v roce 1817 profesorem Janderou.

- Riegrův obelisk Blok kamene na tento obelisk byl vylomen ručním nářadím jako monolit v lomu v Podhorním Újezdě v r. 1903, aby se poté stal obdivovaným exponátem výstavy v Hořicích, kde prezentoval zručnost kameníků. Teprve po výstavě bylo rozhodnuto o místě trvalé instalace, a to v severní části gothardského návrší. Václav Weinzettl, druhý ředitel sochařsko-kamenické školy, navrhl konečnou podobu tohoto sloupu. Nejprve byl tento gigantický kámen nahrubo opracován a poté vztyčen na předem připraveném třímetrovém podstavci. Během 20 dní byl obelisk zvedán pomocí důmyslných ručních kladkostrojů hořickým stavebními mistry. Pak bylo dílo opracováno do finální podoby a zavěšeny tři kruhy spojující znaky země České, Moravské a Slezské do koruny Svatováclavské. Odkaz monolitu hlásá: „Budme jednotni!“ a tři kruhy: „Budme svorni! Pak vás nikdo nepřemůže...“ V září 1907 byl obelisk za přítomnosti slavných osobností a tří Riegrových vnuků slavnostně předán veřejnosti.

- Masarykova věž samostatnosti Základní kámen byl položen 10. 7. 1926. Přítomen byl i prezident T. G. Masaryk. Víceúčelová stavba byla stavěna podle projektu z počátku 20. století, který vypracoval arch. František Blažek. Stavbu realizoval arch. Jindřich Malina. Návrh sochařské výzdoby provedli Jan Vávra a Karel Lenhart, zrealizoval pak sochař Emanuel Malý. Podle projektu měla být hlavní věž vysoká 40m, do roku 1938 však byla vystavěna jen do výšky 25 m a výstavba byla zastavena. Koncem války pak byla věž poškozena dělostřeleckou palbou. Po válce byla zahájena oprava rozhledny, ovšem v období socialismu byla oprava zastavena a později dokonce na pokyn stranického vedení celá stavba zakryta. Obnova Masarykovy věže pokračovala až po roce 1989. Koncem 90. let pak bylo na závěr rekonstrukce k rozhledně umístěno sousoší Legie za hranicemi, od sochaře Františka Ducháče-Vyskočila. Uvnitř budovy je pietní síň obětí válek z hořicka a malé muzeum. Na ochoz rozhledny vede točité schodiště. Nad ochozem je pak ještě umístěna hvězdářská kopule. Z ochozu rozhledny je krásný rozhled na hořické okolí a za pěkného počasí je možno vidět Krkonoše.

